

Krystyna Lenartowska

7. ROLA STRUKTURY LEKCJI W NAUCZANIU POCZĄTKOWYM JĘZYKA POLSKIEGO

7.1. Wprowadzenie

Dokonująca się reforma pierwszego szczebla szkoły w związku z wprowadzeniem szkoły dziesięcioletniej oparta jest na założeniu, że "nauczanie początkowe to wielokierunkowy bogaty w treść nowoczesny system nauczania, uczenia się, wychowania i samowychowania oraz opieki nad dzieckiem" /Wróbel, 1975, s. 197/.

W tym wielokierunkowym systemie nauczania, uczenia się, wychowania i samowychowania doniosłą rolę spełnia język polski, podstawowy przedmiot nauk humanistycznych w szkole. Nauki humanistyczne zajmują się człowiekiem jako istotą psychiczną i społeczną, jego życiem i działalnością w dziejach i teraźniejszości. W życiu społecznym ludzie odnajdują, uznają i określają różne wartości: poznawcze, moralne i estetyczne, z punktu widzenia których oceniają oni wszelką rzeczywistość społeczną, działanie i wytwory ludzkiej działalności. Czynnościom poznawczym i wartościującym towarzyszą przeżycia o charakterze emocjonalno-wolicjonalnym. Język ojczysty zapoczątkowuje w klasach niższych wprowadzanie uczniów w problematykę nauk humanistycznych. We wstępnej wersji programu średniej szkoły ogólnokształcącej czytamy: "Język polski w nauczaniu początkowym jest przedmiotem wiodącym. Stopniowe nabywanie przez ucznia coraz większej sprawności w posługiwaniu się poprawnym językiem ojczystym ułatwia naukę innych przedmiotów, wpływa na rozwój umysłowy, umożliwia coraz pełniejsze poznawanie rzeczywistości, uczestniczenie w życiu społecznym, przyswajanie zdobyczy kultury

i techniki, kształtowanie postaw patriotycznego zaangażowania" /Nauczanie początkowe. Wstępna wersja programu ..., 1976, s. 39/.

7.2. Podstawowe zadania języka polskiego w klasach początkowych

Nauczanie początkowe jest ważnym etapem wielokierunkowego kształcenia języka uczniów w różnorodnych formach. Język jest tym instrumentem, za pomocą którego ludzie komunikują się z sobą, wymieniają myśli, osiągają wzajemne zrozumienie. Istota języka jest społeczna, ponieważ akty mowy spełniają swoje społeczne przeznaczenie umożliwiając wzajemne porozumiewanie się, współżycie z innymi ludźmi, nawiązywanie różnorodnych kontaktów, czynne uczestnictwo w życiu zbiorowości społecznej, narodowej. Język ojczysty jest nosicielem kultury materialnej i duchowej, znaczącym elementem tworzenia więzi narodowej. Język znajduje się w ciągłym rozwoju wraz z całą ludzkością i kulturą, podlega przemianom ale i sam jest elementem czynnym, uczestniczącym w dokonujących się przemianach.

Podstawą materialną języka jest system fonologiczny złożony z dźwięków. System gramatyczny składający się z wykładników morfologicznych i struktur syntaktycznych stanowi rusztowanie języka. Budulcem jest słownictwo cechujące się rozciągłością na skutek nieskończonej liczby pojęć, które ma wyrazić. Opanowanie umiejętności władania językiem wiąże się z przyswojeniem znaczenia słów, stosowaniem właściwej formy fonetycznej, gramatycznej, określonej struktury składniowej. "W przypadku nauki języka ojczystego dziecko musi uchwycić wyraźny stosunek między treścią a formą, w której te treści wypowiedzi, zrozumieć zależność formy od treści, którą chcemy zakomunikować, konieczność takiego dostosowania formy, która by adekwatnie wyrażała myśli, odtwarzała rzeczywistość" /Baczyńska, 1974, s. 17/.

Kształcenie języka mówionego i pisanego uczniów jest

integralnie powiązane z rozwijaniem myślenia dziecka i kształceniem jego funkcji psychicznych. Proces nauczania języka polskiego w klasach początkowych prowadzi do przyswajania i opanowywania określonych w programie nauczania wiadomości i umiejętności językowych. Rozwój sprawności w posługiwaniu się poprawnym językiem ojczystym umożliwia dziecku coraz pełniejsze przyswajanie wiedzy o rzeczywistości, nawiązywanie właściwego kontaktu z rówieśnikami i dorosłymi, uczestniczenia w życiu społecznym. Wzrastający poziom kultury słownej dziecka wiąże się z poziomem rozwoju jego zdolności poznawczych, refleksyjnym stosunkiem do języka, umiłowaniem mowy ojczystej.

Wielokierunkowe kształcenie języka uczniów dokonuje się w toku realizacji następujących zadań podstawowych:

1. Kształcenie umiejętności poprawnego i jasnego wypowiadania się w mowie i w piśmie.
2. Zaznajomienie z podstawami systemu gramatycznego języka polskiego oraz wyrabianie umiejętności posługiwania się językiem poprawnym gramatycznie.
3. Zaznajomienie z podstawowymi regułami pisowni w zakresie zasad pisowni polskiej oraz wyrabianie umiejętności zastosowania ich w praktyce.
4. Wstępne przygotowanie do pracy z książką oraz do korzystania z masowych środków przekazu i źródeł informacji" /Malendowicz, 1974, s. 154/.

Realizacja zadań nauczania języka polskiego na szczeblu propedeutycznym ma miejsce przede wszystkim na lekcjach tego przedmiotu, ponieważ ciągle jeszcze "podstawową jednostkę zinstytucjonalizowanej formy organizacyjnej procesu nauczania - uczenia się stanowi lekcja" /Walczyzna, 1971, s. 9/. Treści lekcji w połączeniu z odpowiednimi metodami i sposobami nauczania są istotnym czynnikiem rozwoju psychologicznego uczniów. Na lekcji uczniowie klas niższych przyswajają wiadomości, opanowują umiejętności intelektualne.

Każda lekcja wyiera wpływ na kształtowanie się motywacji, potrzeb, zainteresowań i uczuć. Nauczyciel prowadząc lekcje w klasach początkowych dąży do tego, by uczniowie zdobywali wiedzę i umiejętności w sposób jak najbardziej samodzielny i aktywny, stara się być inspiratorem poczynań dziecka w zdobywaniu wiedzy i umiejętności na drodze poszukiwania, odkrywania, przeżywania i działania. Każda lekcja jest oczywiście elementem większej całości, jednak struktura jednostki lekcyjnej stanowi także swoistą całość. Struktura lekcji składa się z kilku logicznie ze sobą połączonych ogniw /części/, a każde ogniwo stanowi samodzielne zadanie i posiada swój własny cel. Realizacja ogólnego zadania i celu lekcji zależy od realizacji zadań częściowych, które dobrane są w ten sposób, by realizacja poprzedniego stanowiła podstawę i przygotowanie do wykonania następnego.

7.3. Struktura lekcji języka polskiego w świetle przeprowadzonych badań

Struktura lekcji języka polskiego w klasach początkowych stanowiła przedmiot badań pedagogicznych jednego z seminariów magisterskich Zakładu Dydaktyki WSP w Bydgoszczy w latach 1975/77. Materiał faktograficzny czerpano z żywej praktyki nauczycielskiej. Badaniom poddano 120 lekcji języka polskiego w klasach II - IV prowadzonych przez 52 nauczycieli. W wyborze nauczycieli kierowano się przede wszystkim stażem pracy w klasach początkowych /co najmniej trzyletnim/, uzyskaną oceną pracy dydaktyczno-wychowawczej /co najmniej dobrą z przewagą b. dobrych ocen/ oraz czynnym udziałem w doskonaleniu i samokształceniu. W postępowaniu badawczym zastosowano całościową obserwację kontrolowaną. Techniczne środki obserwacji stanowiły protokoły lekcji oraz arkusze obserwacyjne. Zastosowana metoda badawcza doprowadziła do stwierdzeń naukowych na poziomie opisu i klasyfikacji. Przeprowadzone badania empiryczne pozwalają prześledzić problem

stosowania struktury lekcji języka polskiego w praktyce szkolnej na szczeblu nauczania początkowego.

Kształcenie umiejętności poprawnego i jasnego wypowiadania się w mowie i w piśmie jest jednym z podstawowych zadań nauczania języka polskiego w klasach niższych. W pracy nad rozwojem umiejętności wypowiadania się na piśmie istotną rolę spełnia lekcja ćwiczeń redakcyjnych. Uczniowie zdobywają umiejętność wypowiadania się w formie logicznie powiązanych zdań, opowiadania, opisu. Redagują notatki, zapiski kronikarskie, listy i plany. Baczyńska, Kien, Malendowicz i Rytłowa wyrażają w swych wskazaniach metodycznych maksymalną troskę o doskonałość formy i poprawność rzeczową prac dziecięcych. W nowym spojrzeniu na kształcenie umiejętności pisemnego wypowiadania się dominują tendencje do eksponowania twórczości dziecka oraz jego swobodnej ekspresji /Frankiewicz, Semanowicz, Zakrzewska/. Analiza stanowisk metodyków zajmujących się lekcją ćwiczeń redakcyjnych prowadzi do wniosku, że struktura takiej lekcji zawiera cztery zasadnicze ogniwa:

- dostarczanie materiału treściowego,
- różnorodne ćwiczenia językowe w mowie ustnej i pisanej,
- redagowanie i zapisywanie zdań zgodnie z zasadami komponowania realizowanej formy wypowiedzi pisemnej,
- kontrola i ocena pracy pisemnej.

W wyniku przeprowadzonych badań można stwierdzić, że struktura lekcji ćwiczeń redakcyjnych w klasach początkowych budowana jest na podstawie znajomości wymienionych ogniw. Mimo że nie w każdej lekcji występują wszystkie ogniwa, to jednak kolejność ich występowania nie ulega zmianie. W badanej populacji dominowały lekcje zawierające trzy ogniwa /50%. Najczęściej pomijano w strukturze lekcji ogniwo kontroli i oceny pracy pisemnej /36,7% oraz ćwiczeń językowych /9,9%. Pełną strukturę miało 40% badanych lekcji. Lekcje, których strukturę stanowiły tylko dwa ogniwa /10% zawierały ćwiczenia słownikowe i redagowanie tekstu /oraz

zapisywanie /realizowanej formy wypowiedzi pisemnej lub dostarczenie materiału treściowego i redagowanie/ oraz zapisywanie tekstu/. Analiza struktury lekcji ćwiczeń redakcyjnych w klasach początkowych obejmowała również zagadnienie stosowanych metod i form nauczania oraz środków dydaktycznych. Przeprowadzona analiza potwierdziła znaną w dydaktyce ogólną prawidłowość, że determinacja struktur lekcyjnych jest wieloczynnikowa. Zachowanie postaci algorytmu lekcji ćwiczeń redakcyjnych w klasach początkowych nie prowadziło więc do powielania schematu.

Kształcenie umiejętności wypowiadania się w piśmie związane jest z koniecznością aktywizowania uczniów w procesie uczenia się. Badania prowadzą do wniosku, "że optymalne warunki dla intensyfikacji samodzielnej pracy uczniów wystąpiły na lekcji, która zawierała cztery ogniwa lekcyjne, co najmniej jedną pomoc naukową, dwie, trzy lub cztery metody nauczania oraz dwie lub trzy formy organizacyjne pracy nauczyciela z uczniami" /Szałkowska, 1977, s. 95/. W strukturze badanych lekcji aktywność uczniów uwidoczniła się szczególnie podczas udziału w pracy grupowej /redagowanie ustne lub pisemne tekstu/, samodzielnym redagowaniu części wypracowania i całości po uprzednim przygotowaniu.

Przygotowanie ucznia klas niższych do pracy z książką dokonuje się przede wszystkim w procesie pracy z tekstem czytanki szkolnej. Poznawanie treści zawartych w tekście jest możliwe wówczas, gdy uczeń w pełni tekst zrozumie. Rozumienie tekstu zależy od zrozumienia wszystkich wyrazów, zdań, wyrazistego czytania tekstu i umiejętności analizowania treści, ponieważ teksty literackie łączą funkcję informacyjną i ekspresyjną języka. Poznanie treści tekstu to aktywne śledzenie treści i formy utworu, przebiegu zdarzeń, wnikanie w przeżycia i uczucia bohaterów. Takie czytanie tekstu wywołuje przeżycia u czytelnika, pobudza do refleksji, a tym samym przyczynia się do rozwoju jego osobowości. Program nauczania języka polskiego dla klas niższych wykazuje wiele różnorodnych form pracy z tekstem. Bogactwo tych form nie

jest okolicznością sprzyjającą dla ustalenia budowy struktur lekcyjnych pracy z tekstem. Ustalenia takie można jedynie ukazać w odniesieniu do pierwszej lekcji z tekstem nowej czytanki.

Analiza stanowisk Rytlowej i Kulpy pozwala przyjąć następującą jej strukturę:

- przygotowanie uczniów do czytania tekstu,
- pierwszorazowe zapoznanie się z tekstem,
- praca z tekstem,
- podsumowanie lekcji.

Przeprowadzone badania wykazały, że pełną strukturę zachowało 66% lekcji. Najczęściej pomijane było podsumowanie lekcji. Ogniwo przygotowania uczniów do czytania tekstu zawierać może /w zależności od treści/ trzy elementy: przygotowanie rzeczowe, słownikowe i emocjonalne/ w celu odczucia nastroju/. W badanych lekcjach ogniwo to najczęściej zawierało przygotowanie emocjonalne /79,5% lekcji/, natomiast przygotowanie rzeczowe i słownikowe miało miejsce tylko w 40% lekcji. W ogniwie drugim preferowano zapoznanie się z tekstem poprzez czytanie nauczyciela /39,6%/ i ciche czytanie ze zrozumieniem /39,6%/. Ogniwo pracy z tekstem na jednej lekcji zawierało od pięciu do siedmiu form realizacji. Były to formy różnorodne: swobodne wypowiedzi na temat treści tekstu, nawiązywanie do przeżyć i spostrzeżeń dzieci, wyodrębnienie i porównywanie postaci, zdarzeń, ustalanie czasu i miejsca akcji. W strukturze lekcji z czytanką wystąpiły formy pracy zbiorowej /100% badanych lekcji/, indywidualnej /92,4%/ i grupowej /26,4%/. Obrazy i ilustracje, portrety, przezrocza i płyty gramofonowe wzbogacały jako środki dydaktyczne strukturę badanych lekcji pracy z nowym tekstem czytanki. Czytanie ciche i głośne tekstu występowało jako metoda pracy z tekstem.

Proces nauczania i uczenia się języka ojczystego w klasach niższych dokonuje się w toku opanowywania języka mówionego, pisanego, rozwijania funkcji komunikatywnej i wyrażeniowej mowy, wzbogacania czynnego i biernego słownika uczniów. Kształcenie języka łączy się z wyrabianiem poczu-

cia poprawności językowej, zdobywania nawyków tej poprawności. Poznanie elementarnych faktów i zjawisk językowych sprzyja wyrabianiu świadomej postawy ucznia w procesie kształcenia języka, przygotowuje do zdobywania systematycznej wiedzy o języku w klasach niższych. Opanowanie wstępnie uporządkowanych wiadomości z gramatyki oraz opanowanie umiejętności poprawnego pisania wiąże się z umiejętnością dokonywania obserwacji językowych, zapamiętywania wykrytych prawidłowości /zasad i reguł/ i umiejętnością ich stosowania. Przyswajanie elementarnych wiadomości o języku poprzedzone jest długotrwałymi obserwacjami zjawisk językowych, wyodrębnianiem ich bez wprowadzania uogólnień. Uogólnienia mają miejsce dopiero na lekcjach, których celem jest kształtowanie pojęć gramatycznych czy też zapoznanie z danymi regułami ortograficznymi. Analiza stanowisk metodyków /Kulpa, Froelichowa, Ledóchowska, Malendowicz/ pozwala określić ogniwa struktury lekcji wprowadzającej nowe pojęcia gramatyczne i reguły ortograficzne:

- zgromadzenie materiału językowego,
- obserwacja zebranego materiału,
- wyciąganie wniosków, formułowanie sądów,
- uogólnienie,
- zastosowanie poznanych wiadomości.

Badania wykazały, że 90% lekcji, na których wprowadzono nowe pojęcia gramatyczne posiadało strukturę zgodną z przyjętymi ustaleniami, natomiast lekcje wprowadzające nowy materiał ortograficzny były z nimi zgodne w 86,7%.

Pomijanym ogniwiem na lekcjach z niepełną ilością ogniw było ogniwo zastosowania poznanych wiadomości. Materiał językowy był przygotowywany przez nauczyciela prowadzącego lekcję. Teksty najczęściej układali sami nauczyciele, przy wprowadzaniu nowego materiału z gramatyki; miało to miejsce w 53,3% badanych lekcji, a przy wprowadzaniu nowego materiału ortograficznego w 74% badanych lekcji. Obserwacja zebranego materiału w 80% badanych lekcji była obserwacją zbiorową. Z pojedynczych obserwacji, ze stwierdzeń faktów ucz-

niowie wyciągali wnioski, formułowali sądy. Odbyło się to na drodze myślenia indukcyjnego. Uogólnienia powstawały ze zbiorowych rozważań wyrażone były dowolnymi słowami, świadczyły o pełnym zrozumieniu zjawiska gramatycznego. Na 43,3% lekcji gramatyki i 46,7% lekcji ortografii uczniowie formułowali uogólnienia samodzielnie, przy współudziale nauczyciela, miało to miejsce na 23,3% lekcji gramatyki i 46,7% lekcji ortografii. Podanie uogólnienia przez nauczyciela miało miejsce na 33,4% badanych lekcji gramatyki i 6,6% lekcji ortografii. Działo się tak wówczas, gdy sformułowanie uogólnienia przez uczniów było zbyt trudne ze względów terminologicznych.

Nieodzownym elementem struktury lekcji są środki dydaktyczne. Znalazły one zastosowanie na wszystkich lekcjach, były jednak mało urozmaicone. Dominowała ilustracja / w 40% badanych lekcjach gramatyki i 16,7% lekcjach ortografii/, na drugim miejscu można wymienić ukłedanki, rozsypanki i krzyżówki. Tablice ortograficzne i gramatyczne pełniące istotną rolę w procesie zapamiętywania i utrwalania nowego materiału wykorzystano jedynie w 6,5% badanych lekcji. Na badanych lekcjach wystąpiły wszystkie formy organizacyjne pracy uczniów. Zdecydowanie dominowała forma pracy zbiorowej, a praca grupowa pojawiła się najrzadziej. Badania wykazały, że w strukturze lekcji wiadomości o języku nie ograniczono się do klasyfikacji i definiowania zjawisk językowych. Na lekcjach wprowadzających nowy materiał z zakresu wiadomości o języku stosowano ćwiczenia w mówieniu, czytaniu, pisaniu.

7.4. Synteza zagadnienia i wnioski

Prześledzenie problemu stosowania przyjętych przez metodykę struktur lekcji języka polskiego w klasach niższych w praktyce szkolnej ukazuje, że istnieje już w nauczaniu początkowym wyraźna tendencja zgodna z następującym sformułowaniem: "W świetle nowoczesnej, wszechstronnie rozwiniętej teorii dydaktycznej w strukturze lekcji powinny być realizo-

wane wszystkie zasady, metody oraz formy organizacyjne nauczania. Lekcja musi być oparta na ogólnych prawidłowościach procesu uczenia się. Z tego względu przybiera postać algorytmu z możliwością wprowadzenia zmian w poszczególnych jej ogniwach" /Jakóbowski, Stucki, 1976, s. 201/.

Autorzy metodyk szczegółowych nauczania języka polskiego w klasach niższych /Baczyńska, Kien, Kulpa, Ledóchowska, Malendowicz, Rytłowa, Wilkova/ podkreślają, że wszystkie działy programu nauczania winny być realizowane w sposób zintegrowany. Ćwiczenia w mówieniu łączą się z ćwiczeniami w pisaniu, czytaniu, omawianiu treści tekstu, gramatyką, ortografią. Stopień opanowania pewnych działów ortografii zależy od stopnia opanowania wiadomości z gramatyki. Korelacja w zakresie ćwiczeń w pisaniu i nauki ortografii przynosi obustronne korzyści. Obszary te wymagają ćwiczeń określonych umiejętności. W zakresie ćwiczeń w pisaniu jest to umiejętność używania odpowiednich wyrażen, zwrotów, konstrukcji składniowych dla wyrażenia treści, a w zakresie ortografii umiejętność stosowania poznanych reguł, poprawnego napisania wyrazów objętych zasadą historyczną. Istnieje ścisły związek między poprawnością ortograficzną pisowni wyrazów objętych zasadą fonetyczną a poprawnością wymowy wyrazów. Ćwiczenia słownikowo-ortograficzne, słownikowo-grammatyczne, ortograficzno-grammatyczne wykorzystuje się dla bogacenia czynnego i biernego słownictwa uczniów. Umiejętności kompozycyjne kształtują się już podczas ćwiczeń w mówieniu, przygotowując formy syntaktyczne myśli, które uczniowie zamierzają wyrazić.

Kształcenie języka w różnych formach i ich integrowanie nie pozostaje w sprzeczności z prowadzeniem takich lekcji, w których zdecydowanie dominuje jeden z działów programowych. Metodyka szczegółowa języka polskiego w klasach niższych mówi o lekcjach ćwiczeń redakcyjnych, pracy z tekstem czytanki, ćwiczeń w czytaniu i ćwiczeń ortograficznych, wprowadzanie nowego materiału gramatycznego.

W planach nauczania klas niższych wielu krajów, np. Belgii, Bułgarii, Czechosłowacji, Francji, NRD /Wróbel, 1975/ dla

części działów języka ojczystego, a nawet dla wszystkich, przewiduje się określony ściśle czas realizacji w rytmie tygodniowym. Planowanie pracy w zakresie języka polskiego w klasach niższych wiąże się z przewidywaniem ilości lekcji dla realizacji określonego działu programu nauczania /Lernartowska, 1972/. Przygotowanie przez nauczyciela poszczególnych lekcji wymaga ustalenia jej budowy zależnej od zadania dydaktycznego metod, form i środków nauczania oraz swoistych cech treściowych danej jednostki. Każda lekcja jest ściśle powiązana z lekcjami ją poprzedzającymi i po niej następującymi. Znajomość ustaleń metodyki szczegółowej nauczania języka polskiego w klasach niższych warunkuje przygotowanie prawidłowej lekcji ćwiczeń w pisaniu, pracy z czytanką, gramatyki, ćwiczeń ortograficznych.

Analiza artykułów w czasopismach pedagogicznych, które językiem konkretnego przykładu przedstawiają strukturę lekcji różnych działów języka polskiego w klasach początkowych pozwala przekonać się, że uwzględnienie postaci algorytmu budowy danej jednostki lekcyjnej nie prowadzi do powielenia schematu.

Fakt wprowadzenia nowych programów nauczania dla klas niższych, zarysujące się nowe tendencje w metodyce nauczania języka ojczystego na szczeblu propedeutycznym stanowią czynniki wskazujące na potrzebę szerszego zainteresowania nauczycieli klas początkowych zagadnieniem struktury lekcji. Ważne jest to szczególnie w aspekcie wiązania teorii z praktyką. Doskonalenie lekcji, poszukiwanie nowych struktur tej podstawowej formy organizacji pracy szkolnej łączy się z dążeniem do intensyfikacji procesu nauczania i uczenia się. Dlatego też w dziedzinie badań pedagogicznych zarysowuje się potrzeba dokonania badań empirycznych dotyczących znaczenia struktury lekcji dla wyników nauczania języka polskiego w klasach niższych.

7.5. Przypisy

1. Baczyńska H., *Metodyka wypracowań w klasach I-IV szkoły podstawowej*, Warszawa 1974, WSiP.
2. Jakóbcowski J., Stucki E., *Materiały pomocnicze z dydaktyki dla studentów pracujących, cz. I*, Bydgoszcz 1976, WSP.
3. Lenartowska K., *Planowanie pracy w zakresie języka polskiego w klasie III*, *Życie Szkoły* 1972, nr 9.
4. Malendowicz J., *Nauczanie języka polskiego w klasach I-IV*, W: *Praca nauczyciela w klasach I-IV*, red. T. Wróbel, Warszawa 1974, WSiP.
5. *Nauczanie początkowe. Klasy I-III. Wstępna wersja programu średniej szkoły ogólnokształcącej*, Warszawa 1976, Instytut Programów Szkolnych.
6. Szalkowska H., *Struktura lekcji ćwiczeń redakcyjnych w klasach początkowych*, Bydgoszcz 1977, Zakład Dydaktyki WSP /maszynopis/.
7. Walczyna J., *Wychodzimy naprzeciw reformie nauczania początkowego*, *Życie Szkoły* 1971, nr 11.
8. Wróbel T., *Współczesne tendencje w nauczaniu początkowym*, Warszawa 1975, PWN.

7.6. Streszczenia w języku angielskim i rosyjskim

Summary

The article: "The Role of the Lesson Structure at the Initial Stage of Teaching Polish" points out the significance of this problem in the didactic process. The fact of introducing new teaching programs for lower classes of the primary schools and new tendencies in the methodics of teaching Polish at the initial level are the factors which show the necessity of awakening teachers' interest in the problem of lesson structure. It is especially important as far as the problem of theory and practice

cooperation is concerned.

The empirical research showed that even at the initial step of teaching Polish, a lesson may have its algorithm form with a possibility of introducing changes at its several parts.

The significance of the lesson structure for the teaching results in lower classes of primary school may be the question for further research.

Резюме

Статья под заглавием "Роль структуры урока в первоначальном обучении польскому языку" указывает на значение этой проблемы в дидактическом процессе. Факт введения новых программ обучения для начальных классов, зарисовывающиеся новые тенденции в методике обучения родному языку на пропедевтическом уровне составляют факторы, указывающие на необходимость более широкой заинтересованности учителей начальных классов вопросом структуры урока. Особенно это важно в аспекте связи теории с практикой.

Проведенные эмпирические исследования показывают, что уже в первоначальном периоде обучения польскому языку, урок может преобретать форму алгоритма с возможностью введения изменений в отдельных его звеньях.

Значение структуры урока для успеваемости по польскому языку в начальных классах может составлять проблему дальнейших исследований.